

Locuint'a Redactorului
si
Cancelari'a Redactiunii
e in
Strat'a Morariloru Nr. 18.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decât numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii.“
Articlii ramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune
Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre șase lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu întregu . . . 12 „ „ „
Pentru Romani'a :
pre an. întregu 40 Lei n. = 16 d. v. a.
„ 6 lune 20 „ „ = 8 „ „ „
„ 3 — 10 „ „ = 4 „ „ „
Pentru Insertiuni :
10 cr. de linia, si 30 cr. taes'n tim-
brale pentru fiesce care publica-
tiune separatu. In Loculu deschis
20 cr. de linia.
Unu exemplariu costă 10 cr.

In caus'a Tofaleniloru

primimu cu dat'a 25 octovre, a. c., de la o per-
sona stimata si demna de crediementu, urmatori'a
incunoscintiare :

„Sortea Tofaleniloru nu s'a schimbatu.

**El cu mare constantia tabarescu langa
drumulu tieci, de 25 zile! De 3 zile ploua
neintreruptu si Tofalenii nu se misca de lan-
ga vetrele loru.**

*Unu Bucovineanu, cu numele Ciga de la Ispasu a
telegrafatu la magistratulu d'in Tergu Muresiului, cum
ca elu voiesce a duce la sine pre Tofalenii cei esposessiu-
nati. Telegramulu a facutu mare sensatiune.*

Dupa ce in nefericita Transilvania justitia
este pangarita, mai constatam ca acolo lipsescu
diregatoriile politice, lipsescu comisariulu regescu,
lipsescu ministeriulu de justitia si celu de interne.
Nemicu, nemicu! d'in tote aceste, — numai
„**man'a cea libera**“ a ministeriulu ung., acesta
nu lipsescu. Eca rezultatele ei cele funeste spre
rusinea constitutiunismului ostrungurescu.

*Pentru ajutorarea nefericiteloru victime a le jus-
titiiei ung. si a le organulu ei bar. Carolu Aporu au mai
contribuitu la Red. nostra urmatori DD :*

Giorgiu I o a n o v i c i u secretariu de statu la
ministeriulu cultelor si instruct. publ. 10 fl. Ionu
C u u e u, deputatu a refuitu cei 10 fl. Teodora K ö-
v á r i, Canonicu si Direct. gimnas. in Beiusiu 5
fl. — Demetriu S d r o b a parocu rom. in Panticel-
lu 1 fl. Ionu P e t r a n u, advocatu in Clasiu, 5 fl.
si Stef. V e l t i a n u, capit. imp. reg. in Segedinu 3 fl.

Stimate Domnule Redactoru!

Cumplitelu strigari de frigu si fome a le bietiloru
Tofaleni au ajunsu si pana la noi, si amu plansu amaru,
amu plansu d'in anima si sufletu. Eca dara, de si cam
tardioru, tramitemu si noi denarulu pentru d'insii.

Alaturam aciu sum'a de 5 fl. v. a. Tramitemu totu-
odata si aduce'ca nostra parere de reu, ca nu-i potemu
ajuta asiè precum amu dori. Dara „d'in picure se for-
meza riulu.“ Romani, Romani, nu fiti surdi la strigatulu
loru! V i e n ' a, 26. oct. 1869. Prin Georgiu B u e s i a,
notariu.

Societatea Teologiloru Romani.

Pest'a, 28/16 oct. 1869.

Imperiulu austro-magiaru se afla in periclu:
Romanii, Slovaci, Serbii si Rutenii striga in con-
tinuu dupa drepturile loru natiunali, nu-i aude
nimene; Boemii, Polonii si cei-a-l-alti slavi de
sub dominatiunea nemtiesca desvolta una opuse-
tiunea d'intre cele mai infricosiate contra siste-
mului actuale; tote caletoriile Dloru Beust si Gis-
kra la Prag'a pentru a midiuoci una impacare,
au remasu fara rezultatu; — ce e mai multu,
asta-di vedemu, ca in una parte a imperiului s'a
inceputu chiaru si lupt'a fisic'a in urm'a asupri-
rei ne mai suferite. Se nu creda nimene, ca ar-
mat'a imperatesca va ave de a face cu conflicte
mice si neinsemnate; ca-ci rescolatii sunt bine
organizati, sunt prevediuti bine cu arme si muni-
tiuni; nu numai districtulu de Cattaro, ci, consi-
derandu faimelle cari ni sosescu un'a dupa alt'a,
tote poporatiunile d'in Hercegovin'a si Muntenegru
sunt in ferbere si facu cauza comune cu insur-
gentii. Dica ori-ce diurnalele oficiale, mistifice ele
ori-cum reulu, ace'a ce e adeveratu este, ca po-
tatea tramisa de guvernulu austriacu la teatrulu
luptei este insemnata si se intaresce d'in di in di.
Cum-ca poporele slave de la media-di facu cauza
comune, se pote esplica d'in impregiurarea, ca

principele Nicolau, rogatu de ministeriulu comune
de resbelu ca se conceda trecerea armatei aus-
triace prin Muntenegru pentru oprimerea mai
lesne a rescolei, refusa acesta cerere. Se adauge-
mu inca faimelle de conspiratiuni, d'in confinele
militari, cari aru fi in legatura cu rescol'a d'in
Dalmatia, si situatiunea imperiului austro-ma-
giaru ni sta inainte-a ochiloru in cele mai negre
colori.

Deci sangele se versa, milioanele storse de
la poporele amarite se arunca, natiunile gemu sub
greutatea suferintiloru loru nedrepte si sub sarcin-
ele nesuportabili ce li sunt impuse! Ce voru face
acuma dietele austro-magiare? Voru pote ele dela-
tura reulu? Voru pote ele aduce leniscea si pacea in
mediu-loculu confusiunei? Voru pote ele stinge foculu
ce incepe d'in ce in ce a se latu? Ei, puternicioru,
morbulu odata inechitu, este greu de curatu!
Pentru ce n'ati ascultatulu la tempulu seu vocea
sincera a poporeloru? Pentru ce ati astupatu ge-
metulu loru si ati datu crediementu raporteloru
false a le agintiloru vostri?

Principiis obsta; sero medicina paratur
Dum mala per longas invaluere moras,

Eca unu suatu bunu ce s'a d'isu, sunt aproape
doue mii de ani, si carele lu scie si asta di totu
omulu cu mintea sanetosa si neorbitu de escesulu
patimeloru sale. Cum de n'ati primitu voi, in-
tieleptiloru politici austro-magiaru, acestu suatu
salutariu. Cine va fi respundietoriu acuma de ver-
sarea sangelui si de milioanele cele multe, cari se
risipescu spre daun'a averei publice!

Este departe de noi de a manifesta vre-una
bunaria malitiosa, presintandu lectoriloru nostri
trist'a situatiune a imperiului austro-magiaru.
Prevedindu reulu ce se potea nasce d'in politic'a
irrationabile a puterniciloru nostri, noi amu lu-
cratu totu-de-un'a d'in tote poteriile nostre pentru
a-lu preveni si a-lu delatura. Asta-di inca, do-
rintia nostra sincera este, ca se revina binele si
fericirea pentru tote natiunile de sub sceptrulu
absburgicu.

Suferintiele Tofaleniloru strabatute in Romania libera.

Sentimu nu putiena mangaiare vedindu, ca apelulu
nostru, in favorea nenorocitoru nostri frati d'in Tofalu,
victime ale justitiiei ostrungure, a aflatu unu viu resunetu
in tote partile locuite de Romani.

„Romanulu“ de la 10 oct. reproducundu d'in diu
arimulu nostru cele publicate in caus'a Tofaleniloru, dice:
„Acesta este dreptatea pentru Romani in Austro-
Ungari'a, si este de mare trebuinta, ca toti Romanii se o
cunosca, se o cunosca bine si pre deplinu.

Se dea dovedi ca intielegu, intrunindu se intre d'in-
sii d'in ce in ce mai multu si luptandu toti impreuna,
pentru a face se scia lumea intraga, ce este dreptatea in
Austro-Ungari'a. Se dea dovedi ca intielegu, lucrandu toti
impreuna, pentru luminarea poporului si pentru sustiene-
rea drepturiloru Romaniloru. Se dea dovedi ca semtu,
depunendu asta-di fie care obolulu seu pentru ajutorulu ce-
loru 300 de suflete, si depunendu-lu indata, cu grabire,
ca-ci frigulu si fomea n'ascapta.

Nu ne potemu indou ca Romanii intielegu si semtu,
si d'acea deschidemu o subscriptiune in favorea celoru
trei sute de suflete, ce tremura de frigu si lesina de
fome.

Subscriptiunea este deschisa la administratiunea
„Romanului“ in pasagiu, no. 1. si la redactiunea „Roma-
nului“, strad'a Coltia no. 42.

Romanii semtu si voru dovedi ca simtu, daru, inca

o data, le aducemu aminte ca fie care di, fia care ora, ce
trece, pune in periclu pre unulu d'in cele trei sute de su-
flete, pre cari Ungurii voru se le stinga.“

„Adunarea Natiunale“ de la 9. oct. dice:

„De cate ori vedemu apesarea unui poporu de cãtra
altulu, si mai alesu la poporele ce au suferitu acelu-a-si
jugu, ne cuprindemu de una profunda intristare: 1-iu
pentru ca celu ce apesa nu mai merita a fi auditu can-
du si elu se vaeta, si 2-a pentru ca celu apesatu e ne-
voitu se alerge la medic estreme pentru a-si salva d r e p t u l u
si demnitatea sa, ceea ce este d'opotriva vatematoru
pentru ambele parti.

O asemenea urmare o vedemu, d'in nefericire, intre
Magiaru si fratii nostri de preste Carpati. Tiran'a, ce
esercita Magiaru asup'a Romaniloru, nu mai e una nou-
tate seu una raritate; e c o n s t a t a. Si reu si facu
Magiaru, amaru reu, de nu parasescu vechi'a loru con-
duta! . . .

Pre langa cate s'au mai vorbitu despre asuprirea
Romaniloru, mai reproducemu aci urmatori'a telegrama,
adresata Redactiunii „Federatiunii“, d'in Muresiu-Osior-
heiu, cumu si apresiãrile ce acesta i face, si totu odata
le insocimu de apelulu D-lui R o m a n u, declarandu-ne
p e n t r u d'insulu, si contribuindu inea cu d i e c e f r a n c e i,
d'in partea redactiunii.“

„Romanulu“ de la 11 oct. dice:

„Strigarea de dorere a celoru 300 de suflete, in au-
dita, de unii d'in Romanii d'in Dacia de diosu. Micu in
adeveru este inca numerulu celoru ce au auditu, si micu
sunt dovedile ce deteramu pan'acumu despre gradulu
simtiri nostre. Cu tote aceste, incepemu a simti si trebuie
se constatam cu fericire acestu inceputu. Publicam astu-
di lista celoru ce au respunsu ieri la strigatulu victi-
miloru, primulu versementu, care este de una mie lei noui,
pentru cari avemu recepis'a cu No. 2043 alu postei d'in
Bucuresei

„Traianu“ de la 9 oct. dice:

„Trei-sute de Romani d'in Ardelu au fostu alungati
d'in vetrele loru stramosiesci prin selbateci a unui baronu
magiaru, fara ca se le fie acordata nici macaru facultatea
de a mori de frigu si de fome in midiuoculu dru-
mulu.

Europ'a intraga facuse Iarma, candu vr'o cati va
veneticii d'in Palestin'a au fostu goniti cu legea in mana
de prin comunele nostre rurale.

Nu ni este ore permis de a striga la rondulu nostru,
in fati'a diplomatiei, contra monstriloru, cari tortureza
romanismulu de peste Carpati?

Nenorocirea unei singure calugaritii d'in Cracovia a
revoltatu tota lumea civilisata.

Ei va ca ore mai nesimfitoria pentru mai multe sute
de victime?

Avemu in partea nostra pana si dreptulu interna-
tionalu.

Attitudinea feudalismului magiaru d'in Transilvani'a
este in ajunu de a suscita acolo unu resbelu civilu.

Austria ne acusa mai de una di de amenintia teri-
toriu seu, fiindu-ca indcãzãramu a ni cumperã vr'o
cate-va rugine.

In momentulu de fatia, ea insa-si arunca locu intr'o
pravaria la costele nostre, puendu astu-feliu in periclu
ordinea sociala si neutralitatea politica a Romaniei.

Si noi se tacemu ore, fara a tramitte celu putienn
cate o nota diplomatica la tote poteriile cele mari?

*Apelulu comitetului insurectiunulu d'in districtulu gurei
de Cattaro.*

„Vulturi“) curagiosi d'in muntii nostri!

Or'a luptei a sunatu, si d'in inaltimea muntelui
Lovcen“) paserea mortii anuncia inimiciloru nostri, ca

1) Muntenii de la gurile de Cattaro si Muntenegrii
se numescu unii pre alti „Vulturi.“

2) L o v c e n, munte inaltu in Muntenegru.

muntii nostri s'au desteptatu. Inimicii ni-au ruptu cart'a libertătilor nostre vechie; ei ne-au amenintiatu, că voru versă sangele fratilor nostri, dacă nu li vomu dă fiii nostri!

Deci V i l a ³⁾ d'in padurile Dalmatiei a mersu in sborul său sê sarute pre eroul Ivanu Cernojevici, care dorme sub ruinele castelului albu d'in Obodu, si care nu va intardă a se scolă pentru a conduce pre fidelii sêi vulturi la noue invingeri.

Susu! susu! poporu de juni si bravi munteni! Adu-ti a minte de strabunii tēi celebrati de Cacici ⁴⁾, care dī- cea de ei: „Ei sunt eroi ca Stotarci, ageri ca Hercegovinii, prudenti ca Italianii, tari ca Bosniacii.“

Susu, bravule Kotor ⁵⁾, cuibu de vulturi! tu ai invinsu de trei ori pre turci, ai resistatu Venetianiloru si Francesiloru! Care este inamiculu ce ar' potē dă peptu cu tine? Auditi, inimiciloru, sunetulu voiosu alu armelor nostre! Sabiele nostre vechie si-aducu a minte de tempulu, candu ele aperău libertătile nostre, si asta-di li este sete de sangele apesatoriloru nostri! Sê sesature daru pana la manunchiu! D'in inaltimea muntiloru nostri, armele nostre voru duce moartea la inimicii nostri!

Muntenegrule! audi tu strigatulu libertății nostre? Fratiloru d'in Hercegovin'a, auditi voi sgomotulu bataliei? Sê sciti, că noi suntemu numerosi si resoluti. Sê sciti, fratiloru, că noi ne luptămu pentru una mare cauza; noi ne luptămu pentru independinț'a noastră, carea ni este mai scumpa decâtu viet'a! Noi voimu a fi liberi ca parintii nostri, cari au invinsu pre Turci, si nu vomu depune armele, pana ce dreptulu nostru nu va triumfă.

Inainte dara vulturi d'in Cattaro si Dubrovnik! Inainte pentru batai'a santa, pentru Domnedieu si libertate!

Comitetulu revolutiunariu.

De pre campulu bataliei Dalmatiane.

Avemu cuventu sê numimu estu-modu scen'a eviniminteloru d'in Dalmati'a, fiindu că nu este mai multu vorba despre una simpla rescola, ci despre unu resbelu, care apuca dimensiuni totu mai mari si mai seriose. Conflictetele se repetiescu cu inversiunare. Ambe părțile au perderi insemnate.

Este a se insemnă, că rescolatii, dupa cum se vede d'in proclamatiunea ce d publicămu, au guvernulu propriu revolutiunariu, si sunt bine disciplinati.

Diariile spunu, că rescolatii au inceputu in 23 octobru d'in mai multe puncte lupt'a ofensiva. Unu conflictu infosatu s'au petresutu in strimitorile muntiloru de Gorarda, la care regimentulu alu 52-le-a de infanteria, ce porta numele arceiducelui Carolu Franciscu, inca avu partea sa. Trupele imperatesci perdura 14 soldati, 4 morti si 10 raniti. Perderea rescolatiloru nu este inca cunoscuta.

Insurgentii atacara totu in acea dî si fortarēt'i'a de Gorarda. Doue batalione, cu patru tunuri s'au tramisu contr'a loru. Si dupa una lupta inversiunata de trei ore insurgentii fure respinsi cătra Trinită, lasandu pre campulu luptei 30 morti si raniti.

Dalmatianii ocupara fortarēt'i'a de Stanievici, si prinsera cu acēsta ocaziune 40 soldati imperatesci, si luandu-li armele i-au eliberatu.

³⁾ V i l a este numele unei dīne binefacatorie a poporatiuniloru slave de la media-di, ea inspira pre poetii populari, cari au cantatu si canta traditiunile natiunali.

⁴⁾ C a c i c i, poetu slavu.

⁵⁾ C a t t a r o se numesce in limba slava Kotor.

BOISIORIA

Societatea Academica Romana.

Siedinti'a publica d'n 14. sept. 1869.

(Urmare.) *

„Parasitu de stēu'a sa (dīce d. Papiu), Sîncăiu, celu care adunase atâte cunoscintie spre a fi folositoriu romaniloru, se vediu de odata constrinsu de a parasî pre ai sēi, si a cultivă pre straini cu mintea sa „Colere ingenio rura aliena meo.“ Elu se retrase la comitele Danielu Vass d'in Tiag'a. Siēse ani de dīle petrecu in curtea acestui magnatu, ca invetiatoriu alu copiiloru si economu in mosiele lui.“

„Cu tote acēste opusetiuni, istori'a daco-romana ce începuse a culege cu atātu zelu si ostentela si cu atâtea priveghiari, nici odata nu potea sē o dōe uitarei, nici ca directoru de sole, nici ca instructoru de copii, nici ca inspectoru de bunuri. Elu adună neincetatu si cu tota ocaziunea d'in bibliotece si arhive, publice si private, cercetă pana si documentele particulariloru nobili si tierani.“

„Pre la 1803, Sîncăiu, terminandu crescerea filorū

*) A se veddē nr. 116, 117 si 118.

„Tgspost“ spune, că operatiunile armatei imperatesci in Dalmati'a au consumatu pana acum 700,000 fl. Ministrulu comunu de resbelu este investitu cu putere dictatorica si prevediutu cu 2 milioane si $\frac{1}{2}$ fl. pentru alinarea spireteloru in Dalmati'a.

Regimentulu Reischach, care petrece adi in Vien'a, ascepta in tota minut'a ordinulu, ca sē plece cătra Dalmati'a.

Maur. Jókai publica in diariulu său „Hon“ de la 28 oct. unu articlu de frunte sub titlulu „rescol'a dalmatiana,“ si dīce: „Asiē-dara amu fi inceputu batai'a. Avemu de nou inainte-a nostra quintessenti'a sciintiei guvernarei austriace: trebue batutu pre celu ce nu se supune.

In Austri'a nu esiste obiceiulu de a se ascultă in pace si cu frumosulu pretinsiunile pōporului, si estu modu a li se satisfice. D'in ce s'au escatu turburările in Dalmati'a? D'in acc'a, că morlaei nu concedu esecutarea prescrielorū legii de aperare. Ei sunt unu poporu marinu; desi nu vreu sē intre in armat'a de linia. Credu, că secuii inca n'aru servi buerosu pre mare. Dietei dalmatiane nu i s'a permis a desbate cestiunea, ci s'a disolvitu.

Ore nu s'ar' fi potutu inse resolvî cu unu lotu de intieptiune acēsta cestiune? fostu-a indata trebuinț'a de unu centenariu de pravu de pusca? Treb'a acēst'a s'ar' potē inca reduce adi la stadiulu pazei. Pote, că preste una luna nu se va potē.

Se dīce, că rescol'a dalmatina ar' fi in concessiune cu marele miscamentu slavu, firele carui-a se estindu pana la Sanpetruburgu. Austriacii o dīcu. Si in acestu periculosu inceputu tramitu pre regele, trametu pre ministrulu presiedinte unguru, carele este totu odata nu numai ministru de aperare, ci si conducatoriu primariu alu politiceii de impacatiune, i tramitu pre una luna la canalulu de Suez si la mōrmentulu celu santu. — Remane a casa partitulu militarismului, si pote sē lucre dupa intieptiunea sa. Si nu s'a aflatu cine-va, sē fia mersu la rege, si sē-i fia dīsu: Domnulu meu, pre candu te vei reintorce, va fi deschisu si aci canalulu versarei de sange-si vei potē sē ađi unu mōrmentu santu, carele nu promite reinviere.

Starea de asediū s'a publicatu degiā a supr'a Dalmatiei. Si dēca miscarea se va estinde, asediulu inca se va latī.

Dlu Iokai spune apoi, că Ungurii n'au voia de a se aruncă intr'una lupta, ale carei margini si rezultate nu se potu calculă.

Dalmatianii nu sunt singuri!

„Neue Fr. Presse“ publica insciintiarea urmatoria: „Una corespundinț'a privata d'in părțile superiori ale c o n f i n i u l u i m i l i t a r i u mi-face cunoscute nisce machinatiuni, cari sunt in legatura forte strinsa cu evinomintele de la Cattaru, si cari voru luā dimensiuni mai mari. Anume s'a u f o r m a t u unu c o n s p i r a t i u n e contr'a introducerei administratiunei civili in confiniulu militariu; si ca prim'a victima a acestei conjuratiuni este desemnatu banulu (Croatiei) bar. Levinu R a u c h. Rebeliunea este planisata inse cu osebiro contr'a guvernului austriacu si contr'a Magiariloru; si, cumcā

comitelui Vass, si-luā diu'a buna si plecā pre la Oradea mare in tier'a ungrēscă la Bud'a, spre a se consacra, dē aici inainte, numai studiulu istoriei daco-romane.

D. Papiu arēta aici, cum Sîncăiu fū primitu de cătra invetiati d'in Oradea mare, in sinulu caroru-a petrecu trei lune de dīle. Cum ajungundu la Bud'a, unde se stabili ca „diortositoriu de carti“ se puse in relatiune cu celebrii istorici ai Ungariei de atunci.

La 1804 publica o epistola despre modulu scrierei limbei romane cu litere latine.

La 1805 scose alta editiune de elementele limbei daco-romane dela 1780.

La 1807 tiparesce istori'a romaniloru.

„In fine, dīce d. Papiu, la 1808, incuragiatu de episcopulu Vulcanu, Sîncăiu se apuca a da la lumina cronic'a romaniloru, la finea calindariulu de Bud'a pre acestu anu.“

„Cronic'a erā sē urmeze inainte si in calindarele aniloru viitori. Dara impregiurările nu i fure favorabili. Caus'a principala se vede a fi fostu censur'a. Destulu, că fără a se sci cu deamenuntulu cum si in ce tipu, in anulu urmatoriu 1809, nu numai tiparirea croniceii nu se urmă, dara Sîncăiu insu-si nu se mai află in Bud'a.“

„Pre acestu timpu, P. Maioru prigoniutu de episcopulu Bobu, se asediā in Bud'a ca revisorū alu cartiloru.“

rebeliunea are raporte strinse cu rescol'a Dalmatianiloru, se pote deduce de acolo, că mai multi locuitori d'in Dalmati'a, amblandu prin Zagrabia, vorbiāu despre turburările, ce au eruptu mai tardū in districtulu Cattaro, si sioptiāu despre ajutoriu rusescu si muntenegrēnu, — pre bas'a carui-a promiteāu poporulu munti de auru.

„Cestiunea devine forte serioasă. Agenti necunoscuti si mani necunoscute importara in confiniulu militariu una cațme nu mica de munitiuni de arme; si se vorbesce degiā chiaru si de fitoriulu conducatoriu alu insurectiunei. Spriginulu principalu alu rescolei va fi Zagrabia.“

Or'a a 11-a se pare a fi sunatu, si dictatorii dīlei inca nu s'au mai treditu d'in ametiela, ce li o procură momentan'a lorū omnipotintia, si pre semne, nece nu se voru tredî pana ce nu se va fi aprinsu d'a supr'a capetelorū lorū intregu edificulu radecatu pre cele doue mosinoie de nasipu. Ddē ceriulu, sē nu se intemple acc'a de ce tememu.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

S i e d i n t i a d e l a 26 o c t o b r e

se deschide la 10 ore. Dupa autenticarea procesulu verbulu d'in siedinti'a de ieri, p r e s i e d i n t e l e anuncia serisorea ministrulu presiedinte, prin carea se face cunoscuta camerei numitca lui Paulu Rajner de ministru pentru interne; apoi presinta scrisorile respective petitiuniloru intrate la biuroulu presidialu, cari se tramitu comisiuniloru concerninti. — Mai multi deputati noualesi si-substernu credintiunalele, cari se tramitu comisiunei pentru verificatiuni. G u b o d y poftesce, ca propunerea sa facuta in 10 juniu in privinț'a liniei ferate d'in Turci'a sē se puna cătu mai curendu la ordinea dīlei — Se primesce. — Danilu Irányi interpelēza pre intregu ministeriulu, de sunt adeverate motivele interpelatiunei facute de Broz in camer'a Croatiei pentru nerespectarea pactulu croato-unguru? — Interpelatiunea se va comunică ministeriulu. — Urmēza pertractarea proiectulu de lege pentru responsabilitatea judecatoriloru, si dupa una discussiune ore-carea, se primesce de temeiū pentru pertractarea speciale, carea inaintă pana la §-lu 5.

De langa riulu Lapusiului, octobru 20. 1869.

Dēca noi, Romanii, apretiuimu constitutiunile si legile mai vechie si noue ale tierēi nostre, aflāmu fără multa spargere de capu, cumcā si acele si aceste, cu forte pucina esceptiune, au fostu aduse fără respectulu, ba, potemu dīce, in contr'a natiunei romane. — De vechiele „Aprobatae et Compilatae“ nu ne nice prē mirānu, pentru că tempurile au fostu fatali si omenii nu erāu asiē de luminati si culti, ca in tempulu presinte — Legile mai vechie ale nefericitei Transilvanie, cari legāu pre tieranu de gliā, si dīceau, că tieranulu n'are alta nemicu, numai ce va potē cascigă d'in dî in dî, cu lucrulu maniloru sale, — au fostu asiē de monstruose, in cătu nobil'a natiune magiara sa rusinēdia asta-di de constitutiunile si legile facute in trecutu pentru omenime, dīcu, se rusinēdia; pentru că, de mi aducu bine aminte, „Gaz. Trans.“ fū oprita ex offo in anulu trecutu a reproduce si publică d'in acele legi neumane si demne de dispretiu. Si acum vine intrebarea, că

„Era pre Sîncăiu in anulu 1809 lu gasimu retrasu in Sinea, satu alu comitatulu Abauj la nordulu Ungariei, la iubiti sēi elevi comitii Vass, lucrandu cu asiduitate la cronic'a sa.“

„Doi ani de dīle luera Sîncăiu la cronic'a in curtea acestoru magnati. Aici avea de gandu sē petrecă pana si-va termină oper'a. Elu serie cu multa amaretiune asupr'a ore caroru romani, cari „mai vrē-laru mortu decâtu sē scria unele ca aceste.“ Elu scurtēza adesu lucrarea sa cea romanēscă, grabindu-se a o traduce pre latizia, sperandu, că in asta limba mai usioru va scapă de censura.“

Pre la 1811 lucră in curtea episcopulu Vulcanu.

„Era in anulu 1812, dīce d. Papiu, pre candu P. Maioru, care urmase lui Sîncăiu in revisoratu, publică istori'a sa pentru inceputulu romaniloru, in care citēza la unu locu pre presinvetiatulu, ci nenorocitu Georgie Sîncăiu, nici lu mai pomenesce vreodata, — intelnimu pre Sîncăiu in Transilvania, venindu d'in Ungaria de la Vulcanu, pre diosu, cu toiagulu in mana, cu desagi in spate-in cari portă cronic'a sa, tesaurulu neperitoriu alu gintei romane.“

„Acum urmēza adeveratele fatalități ale marelei barbatu. Nici elu nici altii nu le au mai descriu. Numai traditiunea contimpuraniloru vaga si trista, ni le mai pas-

ore, legile create adi, in seclul luminat alu XIX, cu câtu sunt mai favoritorie pentru noi, si cum se escute-dia acele? Cumcâ sunt mai umane decât cele d'in tre-cutu, e dreptu; cumcâ aru corespunde inse seclului lumi-natu in care traimu, cumcâ ar' fi basate pre adeverat'a li-beritate, egalitate si fratietate, cu ast'a, dorere, nu ne po-temu laudâ; nu sum profetu, potu inse dice, câ nu va trece ¹ de seclu, si fiii natiunei magiare éra se voru ru-sînâ de cele ce se comitu si facu in presinte, de esemplu va servi caus'a Tofaleniloru etc.

D'intre legile aduse in camer'a d'in anulu 1865—8 pentru noi Romanii, sunt mai insemnate: legea pentru nationalitate si cea pentru instructiunea publica.

Ce drepturi drepturi? R) ni a datu cea d'antâiu, sci-mu; cu câta truda si neasu se potu inse aplicâ si pune in prasse acele, numai acelu a seic, carele a probatu acés't'a la vre-una adunare comitatense. Fi-voru ore mai fe-ricite in acésta privintia comitatele locuite numai de Romani, cum e d. e. Cetatea-de-Pétra? — In comitatulu Solnecului-Inter., dupa mai multe interpelâri si pro-punerii alu Dlu *G. M.*, s'au efectuitu, ca, pre venitoriu, sê se pota tramite si la Ministeriu câte una serisoritia romanésca, de sine se intielege, câ tradusa séu macaru cu comitiva unguresca. *)

In septeman'a trecuta veni de la comitele supremu, una ordinatiune, prin carea se demanda, ea comunele sê se dechiare in ce limba voiescu a si portâ afacerile comunale? — Candu s'a publicatu acésta porunca, oficiulu procesualu, reprezentatu priu doi magiari intr'unu cercu locuitu de Romani, afara de doue comune ma-giare, binevoi a observâ judiloru si notariloru comunali, câ „pre acasa poteti vorbi si serie romanésca“, adeca pre strade si in birtu. Avendu inse comunele cunoscintia de sine, s'au dechiaratu pentru folosirea limbei romane in tote afacerile ce le atingu; prin urmare numai un'a mai lipsesce, adeca sê pretinda de la notarii séi magiari, ca pre venitoriu sê le serie tote in limb'a romana.

Ce bine (bine? R.) ne va aduce articolulu de lege 38 d'in 1868 despre instructiunea publica, vomu vedd. Acésta lege, ce ne intereséza forte multu, vorbesce despre scole comunali de statu in genere, si in §. 11. despre sco-lele confesiunali

Eu credu, câ totu Romanulu adevratu se va alipi cu trupu si sufletu de scol'a confesiunale, dupa esemplu altoru confesioni, cari si tienu cu mani si petiore de scolele confesiunali. Si ore pentru ce voiescu magiarii rom.-cat., reformati, luterani si evreii scole confes.? dora se temu câ se voru desnatiionalisâ, séu câ si-voru perde limb'a? ba nise decâtu; ei se temu: 1-o câ li se va pe-riclitâ confesiunea, 2. nu voiescu, ca sê dispuna altii de fundatiunile si banii lor scolastici. Si in acésta privintia au dreptu si sunt demni de imitatu si d in partea no-stra. Noi Romanii, pre langa periclitarea confesiunii si a fundatiuniloru scolastice, mai avemu de a ne teme si de alte pericle si mai mari, — mai antâiu de tote in scol'a comunale de statu ni s'ar' periclitâ li b'a. Sau consta-tatu degiâ, câ numai beserec'a si scol'a ne au conservatu limb'a si nationalitatea pana in presinte; de ora-ce e lu-cru sciutu, cumcâ numai in besereca si in scola potea

*) Mare caseigu!

Red.

trâ. Unulu d'in acesti contimpurani l'a vediu in vér'a anului 1812. Elu veniea, dice, de la Alb'a Iulia unde si-dusesse cronic'a] la censura, si se abatù pre la Blasiu, unde servise atât'a timpu in fruntea scoleloru romane. Doue dile statù Sîncaiu in Blasiu. Intr'o séra pre la cina merse in refectoriulu seminarului. Aici unu canonicu, care cunoseca pre Sîncaiu de mai inainte, in fiint'a de facia a mai multoru canonici, cari de asemenea toti lu cunoseau, candu intrâ Sîncaiu in salonu cu nise pasi maretu dupa datin'a sa, lu intempinâ cu acésta intrebare: Unde habemus fortunam? (De unde avemu norocire?). Éra elu socotindu pre semne, ca acesti-a se faciariâ a nu lu cunosece, zimbindu i respunse rapede, scurtu dara ape-satu: De terra (de pre pamentu); si cu indrasnel'a i obi-cinuita incepù a intrâ in vorba cu toti. Clericii éra asie-diatu cu totii in giurulu meseloru la cina, dara uitandu, câ mancearea jaceâ inainte-le, privirile loru ale totoruru érau atentate asupr'a barbatului (acum strainu intre ai sei), care, de si se osebiâ prin seraci'a imbracamintei de cei impodobiti cu brene rosie, cu atâtu stralucea mai multu prin discursurile sale pline de sciintia; atentiunea totoruru éra atrasa asupr'a-i, si toti se implura de respectu câtra d'insulu. La tote coltiurile, intre preoti si clerici, nu au-diai decâtu: Acestu-a e Sîncaiu! Oh! ce barbatu! Toti dorieau a lu vedd si audf mai de aproape! elu i preveni pre toti. Intorcundu-se câtra clericii dîse: Cu betranii vorbii,

Romanulu vorbi limb'a sa dulce si sonora; prin urmare scol'a a fostu, este si trebue sê fia totu-de-un'a fic'a nedespartita a beserecei si protectricea nationalitâti romane.

Ne potemu aduce bine aminte de legea adusa la anulu 1847 in diet'a tienuta in Clusiu, carea prescrie intro încerca limbei magiare in tote seolele fâra respectu la nationalitate, ba si in beseriecele totoruru natiuniloru d'in Transilvani'a. Atunci nu s'a potutu realisâ pre aceea cale magiarisarea; s'a cercatu alt'a . . . Omenii sunt acum mai intiepti, mai politici, si nu esu la lumina cu planurile lor, ci tindu a le escutâ pre câli si prin n ediu-loce indirecte.

Astu felu de mediu-locu indirectu de magiarisare este scol'a comunale de statu. Scimu d'in esperintia, ce invetiânu despre natiunea nostra noi, Romanii, in scole straine si de la invetiatori straini; apoi neavendu noi dreptu — in casulu candu s'ar' infintia scole comune de statu — a dispune despre cârtile de invetiamentu, ni s'ar' impune si propune unele ca acele, d'in cari natulu romanu s'ar' inarmâ in c o n t r â natiunei sale, si in locu de nectariu vinde catoriu, cu care ar' potè alinâ do-rerile seculari ale natiunei sale, va sugere pelinu si veninu.

Aceste si altele n enumerate, luandu-le in seriosa consideratiune, sinodulu tractualu, tienutu la 14. octobree a. e. in Lapsiu Ung., pre bas'a cerculariului consistoria-le, esmisu câtra intregu clerulu diecesanu gherl. in 7. sept. a. e. nr. 2282|294 cu una instructiune provisoria pen-tru sustinerea scoleloru confesiunali, au decisu preeum se vede d'in procesulu verbalu alaturatu aci. X.

Protocolulu

sinodulu tractualu tienutu in Lapsiu-Ung. la anulu 1869, octomvre 14 a, sub presidiulu ordinariu, fiindu de facia DD. Gabrielu Manu, jude supremu in pensiuene, Vasiliu Mustea, emeritu jude cercualu; d'in Lapsiu-Ung.: corpulu profesoralu de la scol'a principale gr.-cat. romana de acolo, Teodoru Bode, curatore beser., Vasilie Muresianu si Teodoru Farkas; d'in Lapsiu-rom.: Nicolae Popu sen., preotu, George Popu, docente, Vas. Ferentiu, subjude com., Popu George sen., George Popu, notariu, Teodoru Popu, Ioane Pasca, Toma Dolha, Georgiu Gavrila si Mihaiu Bolchisiu; d'in Boiereni: Andreiu Budu preotu, Aureliu Manu, invet., George Budu si Ioanu Manu, curatori, Petritiu Ju-onutiu, cantore; d'in Roh'a: Ioanu Martonu, preotu; d'in Poian'a Porcului: Jovu China, cantore; d'in Suciul-de-susu: Filipu Burzo si Vasilie Bizo; d'in Grosi: Ioanu Cosma, curatore; d'in Libotinu: Toma Pertia; d'in Larg'a: Luca Bozga, invet. si Teodoru Bozga, curatore; d'in Cupsieni: Teodoru Gavrasiu; d'in Do-bricu: Ioanu Juga, preotu si Teodoru Ghindasiu, cu-ratore; d'in Cufoi'a: Manu Iacobu, curatore, Stefanu Belu, cantore si Constantinu Belu, invet. Conclusele aduse pentru organisarea scoleloru sunt:

1. Pe bas'a articolulu de lege scolare XXXVIII. d'in anulu 1868. §. 11., prin care se sustiene neatusu drep-tulu scoleloru confesiunale, sinodulu dechiara solemnu, câ, pre la ga obligamintele primite pana acumu si, încâ-tu n'ar' fi de ajusu, cu scursulu prescriu in §. 35. alu legel, va sustienè scolele confesiunale conformu §§-loru 11, 27, 28, 29, 34, 133 si 141 ai legel amintite.

2. Sinodulu au alesu unu senatu scolare tractualu, ca supravighiatoriu preste senatele comunale confesiunale,

acum sê vorbescu si cu odraslele romanilor: luâ in si-ru pe toti, si unulu nu remase cu care sê nu fi graitu; in fine i lasâ cu aceste cuvinte: Pui de romani, purtati-ve bine si nu uitati si pre Sîncaiu! In alta dî esindu cleri-cii dupa datina, la plimbare, intempinara pre Sîncaiu afara de orasiulu Blasiulu inaintea ospetariiei episcopesci de langa Ternav'a, siediendu afara la umbra, ca sê-si impoterésca corpulu pentru caletoria. Aici (dice martorulu nostru) noi clericii lu incongiuraramu ca oile pre pecurariu. Aici vediu la pitioarele lui nise desagi plini de chartie, érâ averea némului romanescu, cronic'a lui, indesuita in acei desagi la unu locu cu tota seraci'a autorului romanu celui mai avutu in sciintia. Aici multe ne spuse Sîncaiu. Eu lu intrebai: „Pentru ce porti atât'a sarcina in spate?“ „Acestu-a e fetulu meu, in care voiu fi glorificatu dupa morte; nu mi-a fostu rusine a lu face, pentru ce sê-mi fi-rusine a lu portâ“ — i fu respunsulu.“

„Scopulu pentru care venise Sîncaiu in Transilva-ni'a, nu si-lu ajunse. Se dice, câ dupa ce supuse la cen-sura compunerea latina a cronicel, censorulu unguru si-ar' fi datu parerea cu urmatoriele cuvinte: Opus igne, author patibulo dignus (Cartea e demna de focu, autorulu de furce).“

„Plinu de mahiro pléca Sîncaiu d'in Transilvani'a, pre diosu, dupa datin'a sa, cu toiagulu in mana, cu de-

d'in urmatorii DD. Ioanu Dragomiru, protopopu, Ga-brielu Manu, jude pensiunatu, Demitriu Varna, Teo-doru Rosiu, Basiliu Siuteu, Ioanu Martonu, Stefanu Timbusiu, George Popu, Teodoru Gavrasiu si Ioanu Juga.

3. Acestu sinodu roga pre venerab. Ordinariatu ca, de tempuriu, sê binevoiesca a se ingrigi de cârti si in-stramintele necesarie pentru scolele poporale confesiunale.

4. Considerandu câ legea memorata relativa la in-structiunea poporale favoriséza numai scoleloru de statu cari, precum la noi, asiè si pre aiurea, de siguru, de buna voia nu se voru primi, ci numai pote prin fortia: acestu sinodu roga pre Venerab. Ordinariatu ca, dupa-ce va avè d'in tota Dieces'a declaratiuni pentru sustinerea scoleloru confesiunale, sê faca una representatiune câtra Inaltulu Ministeriu de instructiune publica, ca sê estinda favorulu rezervatu pentru scolele de statu si preste cele confesiunale.

5. Cu privire la scol'a principale gr.-cat. romana d'in Lapsiu-Ung., acestu sinodu a decisu:

a) ca V. Ordinariatu sê staruiesca, ca cass'a scolei principale gr.-cat. romane, ce se afla actu la perceptora-tulu comitatense in Desiu, sê se stramute in Gherl'a, ca avere confesiunale;

b) ca, dupa-ce diregatoriile politice, d'in nepasare, nu incasseza banii scolastici, sinodulu roga pre V. Or-dinariatu, ca sê recerce pre membrii comitetulu scolei principale gr.-cat. romane d'in Lapsiu ung., ca acesti-a sê se ingrigésca pre venitoriu de incassarea baniloru ace-stei scole in cass'a scolare, depusa la V. Ordinariatu de Gherl'a;

c) ca sê procureze si faca tote cele de lipsa la acésta scola, precum: unu globu teraneu, unu teluriu, table de parete, bance, etc. d'in banii scolei;

d) esarendatorele Iacobu Lichtenstein sê pro-voca la tienerea ordinei si curatieniei in localitâtile lui esarendate d'in etagiulu de diosu alu acestei scole, in sen-sulu contractului. Ioanu Dragomiru, protopopu si pre-side alu sinodulu. Gabrielu Manu, jude primariu in pens. si curatore supr. Demitriu Varna, notariu tractualu.

Dia comitatulu Clusiuului, 14. oct. 1869.

Onorata Redactiune!

Cu provocare la corespundintia mea aparuta în „Federatiunea“, nr. 107, si la respunsulu Dlu Maximu Popu, membru administratoriu de fondurile scolare, de dato Na-seudu 5 oct. 1869, esita in „Federatiunea“, Nr. 112, rogu pre onorat'a Redactiune, sê binevoiesca a face locu in colonelo stimatului diurnalu „Federatiunea“ urmatorieloru o b s e r v a t i u n i :

1. Dupa repausarea fericitului M a r i a n u , candu s'a provocatu publiculu de a contribui pentru monumen-tulu lui, comitetulu pentru fondurilo scolare, alu carui-a membru este si D. Maximu Popu, nu au existatu.

2. Cu ce dreptu si cunoscintia au potutu dara co-mitetulu administratoriu de fondurile scolare a absolvi pre Dlu ratiucinistu? si daca a facutu-o pre respunde-rea sa, — de-ce acelu On. comitetu, alu carui presiedinte, mi-se pare, e insu-si Dlu ratiucinistu, nu a publicatu ra-tiuciniulu intregu impreuna cu absolutoriulu in vre unu diurnalu, ca astfelu Dlu ratiucinistu sê pota fi spelatu si publiculu chiarificatu.

3. Cum se pote, ca in 23 f a n u r u 1869 sê dea cine-va ratiuciniu numai pana in anulu 1864? si in spe-cie pana la care dî a anului 1864? 1 ianuariu 1864, séu 31 decemvre 1864?

Cine a contribuitu sum'a dn 565 fl., 91 cr. v a., si in specie, care câtu a contribuitu? Aci asiu dori, ca sê-mi vedu numele meu, de câte ore vine scrisu in consec-natiunea contribuiriloru, si cu câta suma? câ-ci eu sci-u

sagii in spate, la Oradea mare in Ungari'a, la episcopulu Vulcanu.“

Pre la 1814, inca mai vediuira betranii pre Sîncaiu in Transilvani'a. Atunci vorbea contra fata.

„De aici inainte Sîncaiu se face nevediatu. Contim-puranii i perdu urm'a de totu.“

Pana, suntu acum abiè trei ani de dile, nu se sciea nici locul nici timpulu mortii marelui romanu.“

„In fine, la 1866 se descoperi, câ Sîncaiu, parasitu de ai sei, se retrase la generosi si iubitiu sei elevi, comi-tii Vass, in Sinea, unde, apesatu de atâtéa fatalitati, es-pirâ in 2 Novembre 1816, in etate de 62 séu 63 de ani.“

D. P a p i u ne descrie acum [trasurele fizice si morale ale lui Sîncaiu, intr'unu modu care, in lips'a in care ne aflamu de unu portretu alu acestui nemuritoriu romanu, ar' potè servi penelului maestru alu unui pic-toru.

Dice apoi.

„Asemeni calitati, atât'a superioritate si consciin-tia de sine, apoi curagiulu si inflexibilitatea principiiloru sale, intr'o época si intr'unu cercu inferiore si crescerei si sciintiei si ideelor sale, nu potea sê nu i creeze o multime de inimizii potinti, cari lu gonira tota viet'a.“

(Va urmâ).

mai bine decât comitetul fondurilor școlare, câtu amu contribuitu.

5. In sum'a de 565 fl. 91 cr. v. a., computata este usura de 5 pana la anulu 1864, s'eu ba? si daca nu e computata, pentru ce nu?

6. De la anulu 1864 pana la anulu 1869 sunt 5 ani; prin urmare, pre acestu tempu de 5 ani, sum'a de 565 fl. 91 cr. v. a. câtu a fructificatu? — căci daca s'ar' computa numai unu interusuriu de 5°, pentru suma de 565 fl. 91 cr., pre unu tempu de 5 ani, face 150 fl. v. a. — la olalta una sum'a preste 715 fl. v. a.

7. Adeveratu, că una biblioteca inca este unu monumentu, inse amu dorî s'eu scimu ce-va mai in detaliu despre biblioteca Mariana, unde e asediata? sub a cui directiune si ingrigire? si in specie, ce opuri sunt in d'ins'a? Mie mi-vine a crede, că acea biblioteca e conglomerata cu ce'a a casinei romane d'in Naseudu, s'eu a cantareii scole, s'eu plane e aruncata in cas'a ori in culina Dlu ratiucinu si presiedinte alu tuturor societătilor d'in Naseudu, — si mi-vine a crede, că acea biblioteca constă, afara de diferitele calindarie ale diferitelor ani, inca si d'in diurnalele diferitelor ani, prenumerate pre numele Dlu ratiucinu.

De cum-va sum in rategie, rogu pre Dlu Maximu Popu, ca aperiatoriu Dlu ratiucinu, parintele Moisilu, s'eu binevoiesca, in interesulu Naseudenilor si pentru chiarificarea publiculu romanu cu privire la venitoriu, a face cunoscutu, că pre bas'a carei decisiuni s'a fundatu biblioteca Mariana, statutele bibliotecei, si cu sum'a de 96 fl. 98 cr. ce opuri s'au cumperatu, unde e pastrata acea biblioteca? sub a cui ingrigire si raspundere? ce garantia este pentru esistinta ei, si opurile d'intr'ins'a cine le citesce?

8. Sensulu intregulu pasagiu alu treilea, unde Dlu Maximu Popu dice: „Că dlu Vicariu n'a respunsu mai inainte, cum a administratu acea fundatiune, nu e de a se presupune, că dora d'insulu si-ar' fi intinsu man'a la acea avere comuna, — caus'a e alta. Rogu inse pre onoratu publicu, s'eu binevoiesca a nu ne astringe s'eu spunemu, căci de s'eu acea causa e de interesu nationalu, inse intre inpregiurările de facia, noi celu pucinu, cugetămu, că ar' fi mai bine, s'eu mai remana asiè, pana la alte tempuri mai favoritorie...“ e tand'a-mand'a; — binevoiesca Dlu Vicariu Moisilu a nu ne portă diu'a cu lumina si a nu ne imbetă cu apa rece, căci in urm'a provocarei de a contribui pentru radicarea monumentulu Marianu, Dsa a primitu de la publiculu romanu bani numerati, in suma de mai multe sute fl. v. a. Acesti bani Dsa i-au spesatu; deci s'eu platesca interesele, si atunci interesulu nationalu va fi completu si se va completă si mai bine, candu se va radica monumentulu, pentru care publiculu romanu a contribuitu.

Credu, că Dlu Maximu Popu mi-va concede, că tempu mai favoritoriu pentru radicarea monumentulu Marianu nu pote s'eu fia decâtu din'a de 8 aug. 1870, in care d'eu asociatiunea Transilvania se va adă in Naseudu, si cu care ocaziune, florea intelegintei romane, sub presidiulu acelei inalte autoritati personale, carea in 1845 cercundu-si scapare d'inainte persecutiunilor inimice natiunei nostre, si-a aflatu asilulu in cas'a acelu Ioane Marianu, care nu s'a sfiitu a dă peptu cu comand'a generale provinciale de atunci, — d'eu, florea inteligentiei romane va fi de fatia la radicarea monumentulu, pentru care natiunea a contribuitu.

9. La pasagiulu d'in urma alu rectificarei Dlu Maximu Popu, nu am de a reflectă alta decâtu: fericiti cei ce credu, căci publiculu si asiè nu crede.

10. Este curiosu, că nu se afla nimene in Naseudu, care s'eu iee la anima acesta causa, pentru carea s'au facutu atâte-a provocări, si cum nu, căci in Bucuresci nu este Ciocoiu, care s'eu nu fia fostu ministru, si in Naseudu nu este personalitate, care s'eu nu fia vedutu Viena, Insbruck si Schönbrun pre spesele... Dle Maximu Popu, nu stati in ce-va astfelu de legature cu banii contribuiti pentru monumentulu lui Marianu?

11. In fine Dle Maximu Popu, concede-mi a ve rogă, daca ati luat a supr'a Dvostre sarcina de rectificare si aperiare a Dlu parinte Moisilu, ca membru alu acelu comitetu, inainte-a carui-a indetoritulu parinte Moisilu si-a asternutu ratiucinu, aveti bunetate, in sensulu acestei provocări, a rectifică pre parintele Moisilu si pre onor. comitetu si cu delaturarea tuturor sofismelor, a-mi raspunde in detaliu si specialu la punctele 3, 4, 5, 6 si 7 d'in acesta corespondintia, — ca astfelu publiculu s'eu fia chiarificatu, si Dvostre cu totii spelati.

Inainte de a-mi inchia aceste s're, — rogu pe Dnii d'in Aradu s'eu binevoiesca a raspunde la provocarea d'in „Federatiunea“ Nr 107.

Unu romanu devotatu.

Acte judiciale in caus'a Tofalenilor es-posesiunati.

(Sentint'a tablei regesci, prin carea se aproba sentint'a pronunziata de forulu I. d'impreuna cu motivele aceste sentintie. *)

Copia.

Nr. 77.

„Noi, Franciscu Iosifu I. etc. Sentint'a forulu de prima instantia, in urm'a motivelor aduse acolo, se aproba, si procesulu se remite la competint'a sa pentru a se face dispusetiunile ulterioari.

Despre examinarea si judecarea in asemenea intielesu a acestui procesu, amu estradatu literele presinte testimoniali, in doue exemplarie egali, prevediute cu sigilulu nostru judecatorescu, cari sunt a se immanu ambelor partite litiganti, căci asiè cere justitia publica. Datu in liber'a nostra cetate regesca Pest'a, la anulu Domnului una mia optu sute siese dieci-si-siese, in a doue dieci-si opt'a di a lunei lui Martiu.

Cetita si estradatu prin

Stefanu Melzer, m. p.

Locutienintele presintiei personali a Majest. Sale ces. reg. apostolice in causele judiciali.

Sentint'a tablei septemvirali, prin carea se confirma sentintiele pronunziate de forulu I. si de tabl'a regesca.

Copia.

Nr. 101.

Noi, Franciscu Iosifu I., d'in indurarea lui Domnedieu imperatu alu Austriei, rege alu Ungariei, etc., facemu cunoscutu, cumcā adunandu-se tabl'a nostra regesca septemvirale, in diu'a si loculu numitu mai in giosu, pentru complanarea legale si drepta si examinarea causeror litigantilor, si fiindu totu-odata esmisa in puterea pre-inaltulu nostru decretu dtu 3 ianuaru 1867, nr. 18,641, ca foru supremu apelatoriu pentru a aduce sentint'a de III. instantia in procesulu urbarialu verbalu alu Baronulu Carolu Apor ca actore contr'a incatiloru Ioanu Vutianu, Teodoru Saben, Iosifu Simonu si vedu'a lui Simeonu Florea, ca eredi ai lui Gabriele Simonu, Teodoru Boeriu, Ioanu Moldovanu, Ilie Nistoru, Simeone Caracionu, Ioanu si Ilie Simonu, ca eredi ai lui Teodoru Simonu, Demetriu, Petru si Nicolau Moldovanu, ca eredi ai lui Luca Moldovanu, toti locutiori in comun'a Tofaleu d'in pamentulu secuiescu, — care procesu relativu la estradarea posesiunilor alodiali de natura creditatii siculice ce se afla in man'a incatiloru si la rentorecarea prestatiunilor in restantia de la 1850 precum si la solvirea speșelor procesuali, conformu ordinatiunei emisa in 5. oct. 1858 nr. 281, prin tribunalulu supremu ces. reg. urbarialu de Brasieu, acuma desfiintiatu, s'a intentatu in deosebi contr'a fia-carui incattu inainte-a tribunalulu competente esmisu in puterea ordinatiunei atinse; era in urm'a pertratarii tienuta in 25. aprile 1860 fi consummatu (összesittet), inrotulatu si asternutu asiè prin litiganti spre pertratari si decidere tribunalulu competente urbarialu de prima instantia de la Muresiu-Osiorheiu, si in care procesu, tribunalulu mentionatu aci in urma a condamnatu pre incattii insirati in actiune, prin sentint'a sa dtu 24 septembrie 1862 Nr. 283, ca in terminu de 14 zile sub pedeps'a executiunei, s'eu predă actorelui tote posesiunile intra- si extravillane de natura creditatii siculice, specificate un'a câte un'a cu numerii loru topografici si aflatorie in man'a incatiloru, si s'eu rentorca prestatiunile in restantia deplina de la 1850 dupa una legalisatiune pre cale administrativa, enunziandu-se totodata in ace'a a-si sentintia portarea imprumutata a speșelor. Si acesta sentintia fu aprobatu prin tabl'a nostra regesca judiciale, ca foru de II instantia esmisu prin pre-inaltulu nostru decretu dtu 4 ianuaru 1866, prin sentint'a sa dtu 28 Martiu 1866 Nr. 77, si fiindu substernuta, prin recursulu ulterioru de nullitate alu incatiloru, la tabl'a nos'tra septemvirale, acesta a adusu sentint'a urm'atoria:

Dupa-ce incattii nu dovedescu introducerea dreptulu regescu (jus regium) in comun'a Tofaleulu, si dupa-ce faptulu afirmatu prin actore, că incattii au avatu imediate inainte de 1848 una pusetiune conventiunale provisorie, este doveditu pre deplinu nu numai prin recunoscerea propria a incatiloru cuprinsa in protocolulu procesulu precedentu, pertratatu inainte deregatoriei politice si alaturatu ex offu cătra acesta causa, ci si prin marturisirea congrua a marturilor ascultati: respingundu-se recursulu nefundatu de nullitate, sentint'a spectabilei table regesci judiciali, in urm'a acestor motive si a celor aduse, se aproba, si caus'a se remite la competint'a sa pentru dispusetiunile ulterioari.

Melzer, m. p.

Despre examinarea si judecarea in asemenea intielesu a acestei cause, amu estradatu, in doue exemplarie egali, aceste litere testimoniali a le nostre, prevediute cu sigilulu nostru regescu judiciale, cari sunt a se immanu

*) Vedi motivele sentintiei forulu I. in nr. 117 si 118 ai „Fed.“

ambelor partite litiganti, căci asiè cere justitia publica. Datu in liber'a nostra cetate regesca Pest'a, diu'a nouespre-diece a lunei lui Iuniu, anulu Domnului una mia optu sute siese dieci-si-siepte.

Cetita si estradatu prin

Stefanu Melzer de Kellemes, m. p.

Locutienintele presintiei personali a Maj. Sale ces. reg. in causele judecatoresci si consiliariu intimu.

Sciri electrice.

Belgradu, 23 oct. In septeman'a mai d'aprope se va aduce decisiunea in caus'a liniei ferate. Consortiulu serbescu are mai multa sperantia la cascigarea intreprinderi. E probabilu inse, că scupein'a va hotari definitivu. Pentru gratularea Maj. Sale imperatulu Austriei se pregatesce una deputatiune splendida. Gratularea se va intimplă la Buziasiu.

Cattaro, 21. oct. Insurgentii au parasitu fortati'a de Stanievici.

Graz, 26. oct. Cinci deputati sloveni si-au presintatu declaratiunea, că nu mai voiescu a participa la sedintiele dietei actuali.

Cernovitiu, 26. oct. In caus'a alegerilor directe pentru senatulu imp. dieta a primitu proiectulu lui Petrino, care propune a se amenă deslegarea acestei cestiuni pana atunci, pana candu statulu se va impacă cu natiunitățile, cari si au luat una pusetiune negativa facia de constitutiunea d'in diccemvrie.

Parisu, 26. oct. Adi inainte de media di a ploatu in continuu, E 1 ora dupa media-di, si nu se arēta inca nici unu semnu de manifestatiune. — Asiè se vede, că intrēga diu'a va decurge in linisce.

Parisu, 26. oct. (Dupa amedia-di la 5 ore.) Inca e totu linisce, nu se arēta necatiore vre una adunare.

Diariulu „Patrie“ dice: Guvernulu ottomanu a descoperitu in Hertiegovin'a si Albani'a una conjuratiune estinsa, care stā in legatura cu insurectiunea d'in Dalmati'a. Capii conjuratiunei s'au prinsu, — armele si munitiunile li s'au confiscatu. Austri'a si Turci'a au subscrisu una conventiune pentru procedere comuna.

Parisu, 26. oct. La 2 ore dupa media-di imperatulu a facutu una preambulare pre terasa langa tiermii Secuanei. Intregu Parisulu e liniscitu.

Ruscieu, 27 oct. Maj. Sa a sositu adi deminetia aici; la graniti'a Romaniei si in Giurgiu a fostu primitu cu mare pompa. Ministrulu Romaniei a petrecutu pre Maj. Sa prin fortaretiile de la Calafatu, Vidinu si Silistri'a cari au fostu iluminate splendidu.

Cattaro, 27 oct. Naca de resbelu „Streiter“ s'a luptatu cu mare succesu d'inainte Budnei cont'ra insurgentiloru, cari si-au oferitu supunerea. Trupele tramise in Deapali au corespunsu pre deplinu chiamarei lor. Dragali si Czerevice s'au intaritu si s'au provisionatu pre unu tempu mai indelungatu. Trupele s'au rentorsu de zu sera in Risano; in mersulu lor au avutu de a se luptă contr'a mai multor atacuri infocate d'in partea insurgentiloru. Perderile suntu inea necunoscute. Colonelulu Ioanoviciu fu ranitu.

Cattaro, 27 oct. Conduita trupelor in luptele de ieri si alalta ieri a fostu eminenta, cu tote, că tempulu a fostu forte neplacutu. Perderea, dorere, e mare la ambe partile.

Zaria, 27 oct. Imperatulu a impoteritu pre maiorulu generalu Wagner a premiă cu medali'a eroismulu pre toti cāti se voru portă eroiesce, contr'a resculatiloru in Dalmati'a.

Bursa de Viena de la 27. oct.

5% metall.	59.60	Londra	122.95
Imprum. nat.	68.—	Argintu	120.85
Sorti d'in 1860	93.80	Galbenu	5.86 ¹ / ₂
Act. de banca	708.—	Napoleond'or	9.81 ¹ / ₂ —83
Act. inst. cred.	242.25		

Respunsu. Dlu notariu alu casinei cetatienesci in Boisuiu: Foi'a nostra vi se tramete regulatu. Vin'a irregularitatii este a se atribui expediturei postale. Acolo cercati vindecare.

Proprietariu si editoriu: **Alexandru Romanu.**
Redactoru respundietoriu interim.: **Ionu Porutiu.**